از جغرافیا به سیاست

نمای مهر
درباره دره میرحیدر

- دره میرحیدر، استاد دانشگاه ، متولد ۱۲۱۲ کرمانشاه.
- اخذ دیپلم ادبی در سال ۱۳۲۹ در تهران.
- اخذ مدرک لیسانس تاریخ و جغرافیا از دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۳۲.
- اخذ مدرک فوق لیسانس جغرافیا از دانشگاه ایالتی اوهایو، ایالات متحده در سال ۱۹۶۰.
- اخذ مدرک دکترای جغرافیای سیاسی از دانشگاه ایندیانا در سال ۱۹۶۲.
- استادیار گروه جغرافیای دانشگاه تهران از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۷.
دانشیار دانشگاه تهران از سال ۱۳۴۷ به بعد.
- درخواست بازنشستگی پیش از موعد در سال ۱۳۶۰ و پذیرش آن.
تدریس در دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه امام حسین(ع).
- آغاز فعالیت آموزشی مجدد در دانشگاه تهران با تصویب هیأت وزیران در سال ۱۳۷۴ و ارتقا به مرحله استادی.
- عضو انجمن جغرافیدانان آمریکا از سال ۱۹۶۲.
- عضو انجمن جغرافیایی ایران.
- عضو مؤسس و رئیس هیأت مدیره انجمن ژئوپولتیک ایران.
- تألیف حدود ۵۰ مقاله و ارائه ۲۶ مقاله در کنفرانس های داخلی و بین المللی و تألیف کتابهای:
۱- اصول و مبانی جغرافیای سیاسی ۲- مبانی جغرافیای سیاسی ۳- اصول و مبانی جغرافیای سیاسی ۴- جغرافیای سیاسی برای دانش آموزان سال سوم دبیرستان، نظام جدید.
ترجمه کتابهای:
۱- جهان سوم و کشورهای پیشرفته ۲- گرایشهای تازه در جغرافیای سیاسی ۳ـ جغرافیای سیاسی خاورمیانه و شمال آفریقا ۴- درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی

اولین استاد ایرانی است که به اخذ مدرک دکترای جغرافیای سیاسی نائل آمده و نخستین کتاب سیستماتیک در مورد جغرافیای سیاسی را در ایران تألیف و به چاپ رسانده است و او کسی جز دره میرحیدر نیست. در سال ۱۳۱۳ در کرمانشاه متولد شد. اگرچه طبق شناسنامه اش متولد ۱۳۱۱ می باشد.

مادرش که تحصیلات قدیمه داشته و بسیاری از اشعار و مطالب دیوان های حافظ، سعدی، باباطاهر و کلیله و دمنه را از برداشته به فرزندش کمک می کند تا به طور غیررسمی و در منزل دروس مربوط به اول ابتدایی را فرابگیرد. در امتحانات مربوطه موفقیت کسب می کند و در کلاس دوم ابتدایی مشغول به تحصیل می شود.

از سال چهارم ابتدایی به بعد هم به طور مکرر شاگرد اول کلاس می شود و به دانشسرای مقدماتی کرمانشاه راه می یابد ولی پس از گذراندن دوره مربوطه از کار معلمی صرف نظر می کند، بعد از مهاجرت خانوادگی، دیپلم ادبی را در سال ۱۳۲۹ در تهران اخذ کرده و در رشته تاریخ و جغرافیای دانشگاه تهران پذیرفته می شود.

از استادان بنامش به نام مرحوم مستوفی و دکتر محمدحسن گنجی اشاره می کند. استادانی که بعدها همکارشان می شود.

«بعد از این که از آمریکا برگشتم و به عنوان استادیار برگزیده شدم این دو را بیشتر شناختم و بخصوص اشراف آنها را به تمام مسائل جغرافیایی و نه فقط یک رشته خاص مطلع شدم و خیلی من را تحت تأثیر قرار دادند.»

در هر سه سال مقطع لیسانس شاگرد اول شده و در نتیجه موفق به کسب مدال علمی و جایزه می شود. در سال ۱۳۳۲ تحصیلاتش را به اتمام می رساند و در سال ۱۳۳۵ مطابق مصوبه قانونی، به همراه تعداد دیگری از نفرات ممتاز سایر رشته ها و به عنوان بورسیه برای ادامه تحصیل به خارج عزیمت می کند و به آمریکا می رود.

ابتدا شهادت نامه زبان انگلیسی را از مؤسسه زبان دانشگاه میشیگان واقع در شهر آناربور دریافت می کند. پس از مدتی و با اخذ پذیرش از دانشگاه ایالتی اوهایو به شهر کلمبوس می رود و در این دانشگاه که در زمینه تدریس جغرافیای خاورمیانه اشتهار داشته، در رشته جغرافیا به تحصیل می پردازد و در سال ۱۹۶۰ موفق به اخذ مدرک فوق لیسانس از این دانشگاه می شود.

پایان نامه اش تحت عنوان «مسائل راههای ارتباطی در ایران» را زیر نظر پروفسور رندال می گذراند. استادی که به منطقه خاورمیانه و ایران هم سفر کرده است.

«در آنجا گفتم به دلیل وضعیت دشوار جغرافیایی که ایران دارد و مناطق کوهستانی و بیابانی و خشک را در خود جای داده و به خاطر شکل خاص جغرافیایی کشور و فاصله زیاد بخش شمال غرب و جنوب شرقی کشور از یکدیگر، احداث راههای ارتباطی، هم هزینه بر است و هم نیاز به تکنولوژی های پیشرفته ای دارد که از خارج وارد می شود.»

تحصیل در مقطع دکترا را در دانشگاه ایندیانا واقع در شهر بلومینگتون پی می گیرد. دانشگاهی که به خاطر حضور استادانی همچون پروفسور کیمبل و پروفسور پاندز از دانشگاه های مشهور در زمینه تدریس و تحقیق جغرافیا به حساب می آمده و از محضر استادانی که پیشکسوت جغرافیای سیاسی بوده اند بهره مند می شود. تخصص اصلی او جغرافیای سیاسی و تخصص فرعی و منطقه ای او با توجه به ایرانی بودنش، در زمینه «منطقه خلیج فارس و خاورمیانه» بوده است.

عنوان تز دکترایش، «عوامل جغرافیایی مؤثر بر بقای سیاسی ایران» بوده که در سال ۱۹۶۲ با درجه عالی از آن دفاع کرده است و با همین پیش زمینه و تخصص وقتی به ایران برمی گردد برای اولین بار جغرافیای سیاسی را به شکل سیستماتیک و مدرن به دانشجویان ایرانی تعلیم می دهد و از این جهت ترویج رشته جغرافیای سیاسی مدیون دره میرحیدر است که بعد از گذشت بیش از چهل سال تدریس و تحقیق در این حوزه همچنان در دانشگاه مادر ایران حضور می یابد و به کارش تداوم می دهد.

در تزش کوشیده نشان دهد تا چه حد عوامل جغرافیایی و به ویژه موقعیت ژئوپلتیک ایران، منابع نفتی و معدنی و سایر ویژگی های جغرافیایی کشور در حیات سیاسی ایران و حکومت ها تأثیرگذار بوده اند.

در آن سالها عمدتاً تأثیر جغرافیا بر سیاست مورد توجه بوده چه در قسمت ژئوپولتیک و چه در جغرافیای سیاسی ولی هم اینک جغرافیای سیاسی بیشتر بر ایدئولوژی ها، سیاست های دولت ها و رهبران سیاسی و صاحبان اندیشه و احزاب و تأثیرات آنها بر چشم اندازهای جغرافیایی مورد ارزیابی قرار می گیرد. ضمن اینکه نمی شود وضعیت جغرافیایی را که بستر این فعالیت ها است نادیده گرفت. از دید میرحیدر، این تحول یک تحول مثبت است و واقع گرایی بیشتری را دنبال می کند.

«در گذشته، عوامل جغرافیایی را تعیین کننده قلمداد می کردند ولی امروزه موقعیت جغرافیایی عامل اساسی و تعیین کننده به شمار نمی آید و بنابراین ما هم نمی توانیم بگوییم که کشور ما موقعیت جغرافیایی کم نظیری دارد و تصور کنیم منافع کشور به راحتی تأمین می شود. چون امروزه گاه ژئوپولتیک جهانی مانع تأمین منافع ما می شود و لذا دیپلماسی و سیاست باید به عنوان مکمل موقعیت جغرافیایی مدنظر قرار گیرد و اگر دیپلماسی نباشد، موقعیت جغرافیایی ما هم چندان کارساز نیست.»

او نسبت به رویکرد قبلی جغرافیایی سیاسی تعصب خاصی ندارد و به قول معروف خود را «به روز» نموده و به رویکرد جدیدی که از دهه ۱۹۷۰ به بعد فراگیر شده روی می آورد.

«وقتی آدم می بیند که نگرش جدید درست است آن را انتخاب می کند. نگرش قبلی به کلی عقب افتاده است و نقش عوامل جغرافیایی را در روابط بین الملل عاملی تعیین کننده نمی داند. الآن ما معتقدیم که عامل جغرافیایی، تأثیرگذار است و نه تعیین کننده. در مقابل قدرت و ژئوپولتیک جهانی نقش تعیین کننده تری پیدا کرده است.»

او به این هم اشاره می کند که جمهوری اسلامی ایران با توجه به تغییر و تحولاتی که تجربه کرده و پشت سر گذاشته آزمایشگاه مناسبی برای ارزشیابی و آزمودن نظریه ها و دیدگاه های جغرافیای سیاسی است. با ورود او به دانشگاه تهران و به پیشنهادی که ارائه می دهد، برای اولین بار در ایران درس اصول و مبانی جغرافیای سیاسی در برنامه دروس دوره لیسانس قرار می گیرد و اولین کتاب جغرافیای سیاسی مدون و نظام یافته را به نام «اصول و مبانی جغرافیای سیاسی» در سال ۱۳۴۷ منتشر می کند. در سال ۱۳۴۳ هم با تأسیس دوره فوق لیسانس جغرافیای انسانی در دانشگاه تهران به ارائه دروس ژئوپولتیک و مسائل جغرافیای سیاسی جهان می پردازد. در سال ۱۳۴۷ دانشیار می شود و به غیر از تدریس در دانشکده ادبیات، فعالیت در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، دانشگاه پدافند ملی، دانشگاه تربیت معلم، دانشکده روابط بین الملل، دانشکده افسری

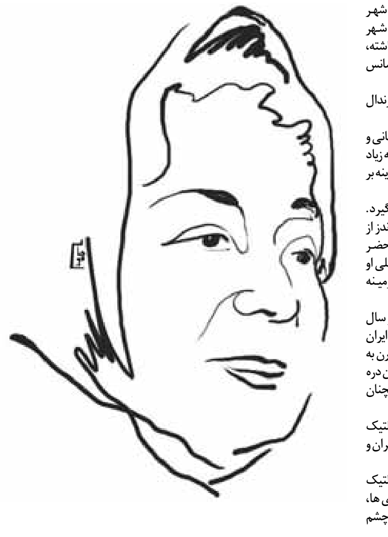

و بعد از انقلاب در دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه امام حسین(ع) را به دیگر فعالیت های آموزشی اش می افزاید.

در سال ۱۳۵۸ با تکمیل مدارک مربوطه، مرحله به مرحله را می گذراند تا به رتبه استادی نائل می شود ولی در مراحل پایانی، اعلامیه ای توسط وزارت علوم صادر می شود و هر گونه ارتقای علمی استادان ممنوع می شود. با آغاز انقلاب فرهنگی و تعطیل شدن دانشگاه های کشور تقاضای بازنشستگی اش را به مقامات مسؤول ارائه می دهد و مورد پذیرش هم قرار می گیرد.

از آن پس فعالیت های علمی اش را در مرکز مطالعات عالی بین المللی دانشگاه تهران و دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت خارجه ادامه می دهد و به تدریس در دانشگاه های دیگر هم گرایش پیدا می کند. در سال ۱۳۷۴ بنا به دعوت دانشگاه تهران و تصویب هیأت وزیران پس از گذشت ۱۴ سال مجدداً به عضویت هیأت علمی دانشگاه تهران درآمده و در همان سال هم به درجه استادی نائل می آید و بعد از چند سال تدریس و تحقیق مجدداً در سال ۱۳۸۲ بازنشسته می شود ولی همچنان تدریس در مقاطع فوق لیسانس و دکترای جغرافیای سیاسی در دانشگاه تهران را ادامه داده است.

از جمله دانشجویان سرشناس او که در مقطع کنونی هر یک جایگاهی کسب کرده اند که زمانی در زمینه جغرافیای سیاسی در محضر میرحیدر علم آموخته اند می توان به دکتر پیشگاهی فرد، دکتر مجتهدزاده، دکتر کریمی پور، دکتر قالیباف شهردار تهران و دکتر رحیم صفوی فرمانده سپاه پاسداران اشاره کرد و برای اولین بار، دروس «اصول جغرافیای سیاسی»، «ژئوپولتیک» و «جغرافیای کاربردی» و چند درس دیگر در دانشگاه تهران تدریس کرد.

او همچنین در تأسیس دوره های فوق لیسانس جغرافیای سیاسی در دانشگاه تهران و دانشگاه تربیت معلم نقش قابل توجهی داشته است.

روش تدریس او به این صورت است که در ابتدای تدریس، سؤالی را مطرح می کند و می کوشد دانشجویان را به تفکر در مورد آن سؤال تشویق و علاقه مند کند.

او بعد از بازگشت از آمریکا، جغرافیای سیاسی را براساس رویکرد کارکردگرایی جغرافیدان مشهور آمریکایی در دهه ۱۹۶۰ به نام «ریچارد هارتشون» آموزش می داد. در این رویکرد عوامل مرکزگرا و مرکز گریز که بر عملکرد حکومت تأثیر می گذارند مورد بررسی قرار می گیرد.

او دعوت به تدریس دانشگاه ایندیانا را بعد از اتمام تحصیل رد می کند و به دلیل علاقه ای که به مملکت خود داشته و اینکه از تخصص خود برای پیشرفت ایران استفاده کند به سرعت به ایران برمی گردد.

ترجمه او از کتاب جغرافیای سیاسی خاورمیانه و شمال آفریقا، کتاب برگزیده دانشگاه های ایرانی در سال ۱۳۶۹ شد، سپس در سال ۱۳۷۰ به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران معرفی گردید و در این سال، میرحیدر بهترین مترجم زن دانشگاه الزهرا شد. همچنین ترجمه او از کتاب «درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی» که با همکاری دکتر رحیم صفوی صورت گرفته در سال ۱۳۸۰ کتاب برگزیده دانشگاه های ایران شد و سپس در سال ۱۳۸۲ به عنوان کتاب تشویقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتخاب شد.

شایسته است قدردان کسی باشیم که حدود ۵۵ سال سابقه تحصیل، تحقیق، تدریس و تألیف در حوزه جغرافیا و جغرافیای سیاسی دارد و برای اولین بار به تدریس جغرافیای سیاسی به شیوه مدرن و سیستماتیک در ایران پرداخته است.

جلیس مبلمان اداری
دفتر مرکزی: ۸۸۷۰۱۵۰۰
کارخانه: ماهدشت کرج
www.jaliceco.com
نمایندگی های رسمی مبلمان اداری جلیس در ایران
نمایشگاه مرکزی جلیس: ۵ - ۶۶۷۶۰۸۴۳ و ۱۲ - ۶۶۷۴۲۵۱۲
نمایندگی آقایی: ۶۶۷۰۰۴۱۸-۶۶۷۰۴۸۰۰
دفتر فروش ایرانشهر: ۸۸۸۳۲۷۹۹-۸۸۸۳۷۰۲۴
نمایندگی پایتخت: ۵ - ۸۸۷۷۷۰۳۳
دفتر فروش ویلا: ۸۸۹۰۰۵۷۲-۸۸۹۰۴۸۷۹
نمایشگاه مرکزی اصفهان(خیابان میر): ۹-۶۶۳۳۷۷۸(۰۳۱۱)
نمایندگی مشهد: خیابان دانشگاه - ۲۲۲۸۶۶۰(۰۵۱۱)
نمایندگی اهواز(مبل فیض اله): ۳۳۸۴۹۷۵-۲۲۸۸۷۷۹(۰۶۱۱)
نمایشگاه مرکزی گرگان: ۲۲۵۴۶۴۹ - ۲۳۵۴۷۴۹(۰۱۷۱)
نمایشگاه مرکزی تبریز: نبش سه راه ولی عصر ۶۰ و ۲۳۰۹۰۱۰(۰۴۱۱)
نمایندگی بندر عباس(مبل منصور): ۷۳ و ۲۲۳۰۹۷۱(۰۷۶۱)
نمایشگاه مرکزی رشت: ۳۲۲۷۷۶۴۰-۳۳۳۱۵۸۱(۰۱۳۱)
نمایندگی زاهدان(مبل عدل گستر): ۳۲۱۴۵۵۳ - ۳۲۲۴۲۲۶(۰۵۴۱)
نمایندگی اردبیل: صنایع چوب ارس - ۲۲۲۸۸۰۵(۰۴۵۱)
مشتریان محترم تا اطلاع ثانوی جهت خرید محصولات یا خدمات بعد از فروش در شیراز با تلفن ۸۸۷۰۱۵۰۰ دفتر مرکزی تهران تماس حاصل فرمائید.

Jalice Office Furniture
RWTUV TÜV CERT

تحصیل در انگلیس
پانسیون کامل در صورت نیاز
زبان کوتاه مدت (حداقل ۳ هفته)
زبان بلندمدت برای IELTS و غیره
دبیرستان - پیش دانشگاهی
کارشناسی - کارشناسی ارشد
انتخاب از ۱۰ کالج و ۲۰ دانشگاه معتبر
www.aminparvar.com
تلفن: ۲۲۰۱۷۱۷۴ - ۲۲۰۱۷۷۱۳

هر دستگاهی با مواد مصرفی اصلی خود قابلیت هایش را بروز می دهد !!
RISO
ریسوگراف
چاپخانه‌ای کوچک و مدرن

شرکت مانا کوپیر (سهامی خاص)
نماینده انحصاری شرکت ماناکوپیر
www.manakavirco.com
e-mail: info@manakavirco.com

آگهی دعوت
از بستانکاران
در اجرای ماده ۲۲۵ قانون تجارت از کلیه بستانکاران شرکت آب و فاضلاب منطقه ۳ (سهامی خاص) در حال تصفیه به شماره ثبت ۱۲۳۳۵۴ که آگهی انحلال آن در روزنامه شماره ۱۷۴۸۵ مورخ ۸۳/۱۲/۱۵ منتشر گردیده دعوت به عمل می آید تا ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ انتشار این آگهی با در دست داشتن مدارک بستانکاری خود به محل تصفیه واقع در تهران، بزرگراه جلال آل احمد، ابتدای شهرآرا، روبروی بانک ملی، نبش خیابان آرش مهر مراجعه نمایند. بدیهی است شرکت در مقابل هرگونه ادعای احتمالی که خارج از مدت فوق به شرکت منعکس گردد مسؤولیتی نخواهد داشت.
فرید ظهیری
مدیر تصفیه شرکت آب و فاضلاب منطقه ۳ تهران

تهران • لندن • تهران
روزهای یکشنبه سه شنبه و پنجشنبه هرهفته

هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران "هما"